

รายงานการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศไทย
(ระยะเวลาสั้นไม่เกิน ๘๐ วัน และ ระยะยาวตั้งแต่ ๘๐ วันขึ้นไป)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

- ๑.๑ ชื่อ/นามสกุล นางสาวอิศรา ศักดิ์ทิวีกุลกิจ อายุ ๔๐ ปี การศึกษา ทันตแพทยศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๑.๒ ตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ หน้าที่รับผิดชอบ (โดยย่อ) ตรวจ วินิจฉัย และวางแผนการรักษาผู้ป่วยทางทันตกรรมให้บริการ การรักษาผู้ป่วยทันตกรรมทั่วไป
- ๑.๓ ชื่อเรื่อง/หลักสูตร ประชุมใหญ่สานักปลัดประจำปี ๒๕๖๒ และการประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๑๑ (๑/๒๕๖๒) ทันตแพทย์สนาคมแห่งประเทศไทย
สาขา _____
เพื่อ ศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติงานวิจัย งบประมาณ เงินงบประมาณกรุงเทพมหานคร เงินบำรุงโรงพยาบาล ทุนส่วนตัว
จำนวน ๓,๐๐๐ บาท
ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๒ สถานที่ ห้องวีร์ดบูลรูม ชั้น ๒๓ โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แอท เชียงใหม่เวลล์ กรุงเทพมหานคร
คุณผู้จัด/ผู้จัดการที่ได้รับ _____
การเผยแพร่รายงานผลการศึกษา / ฝึกอบรม / ประชุม สัมมนา ผ่านเว็บไซต์สำนักการแพทย์ และกรุงเทพมหานคร
 ยินยอม ไม่ยินยอม

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย
(โปรดให้ข้อมูลในเชิงวิชาการ)

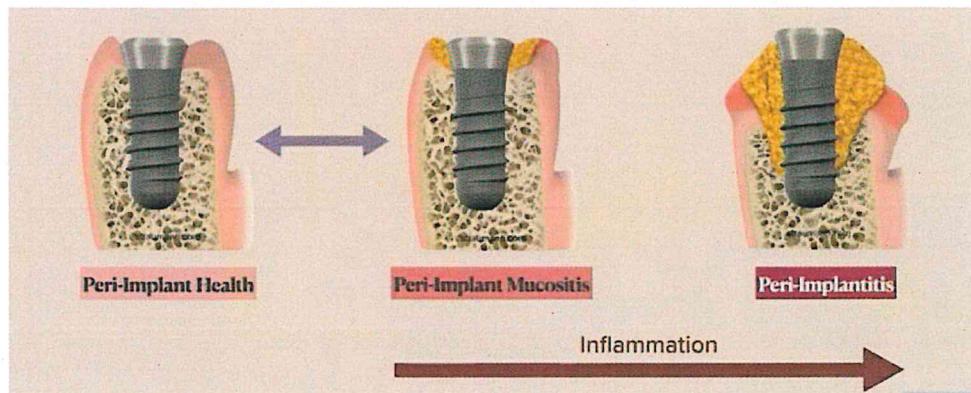
๒.๑ วัตถุประสงค์

- ๒.๑.๑ เพื่อให้ทันตแพทย์ได้รับความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
๒.๑.๒ เพื่อพัฒนาศักยภาพของทันตบุคลากรในกรุงเทพมหานคร ให้มีความรู้ ความสามารถ ความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาหน่วยงาน

๒.๒ เนื้อหา (โดยย่อ)

How to achieve the stability of bone and soft tissue around implants: from research to clinical practice

การอักเสบรอบรากเทียม สามารถแบ่งตามระดับความรุนแรงได้เป็น ๒ ชนิด คือ เยื่อเมือกรอบรากเทียมอักเสบ (peri-implant mucositis) และรอบรากเทียมอักเสบ (peri-implantitis) โดยการอักเสบรอบรากเทียมที่พบได้ จะมีอาการปวด เหื่องกบwarm แดง แปรรูปแล้วมีเลือดออก เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการอักเสบที่บริเวณเนื้อเยื่ออ่อนรอบรากเทียม อาการจะคล้ายโรคเหืองอักเสบ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข การอักเสบจะรุนแรงมากขึ้นจนกระแทกมีการลุกลามไปที่กระดูกรอบๆรากเทียม โดยสภาวะนี้จะเรียกว่า peri-implantitis ดังรูปที่ ๑

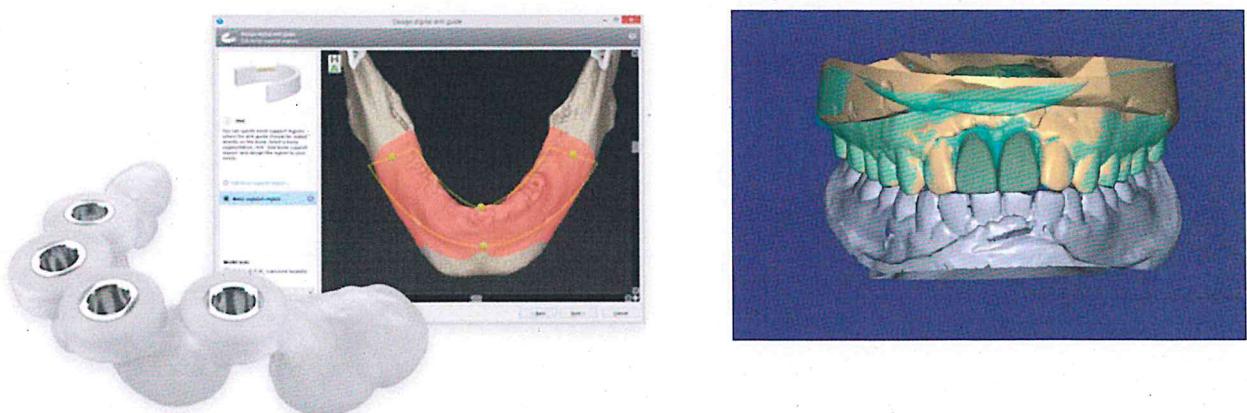

รูปที่ ๑ แสดงการเกิด peri-implantitis

การวินิจฉัย peri-implantitis มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ มีการบวมแดงเกิดขึ้นรอบรากเทียม, bleeding on probing ร่วมกับมี/ไม่มีหนองร่วมด้วย, pocket depth ลึกมากกว่า ๖ มิลลิเมตร, มีการละลายของกระดูกมากกว่าปกติเมื่อเทียบกับฟันทั้งตันอย่างน้อย ๓ มิลลิเมตร โรครอบรากเทียมยังเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้รากเทียมล้มเหลวในระยะห้าย ดังนั้นการดูแลรักษาผู้ป่วยเพื่องสภาพจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในระยะยาวของรากเทียม

การใช้ AI และ Digital Technology ในงานทันตกรรมแบบมืออาชีพ

ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะทางทันตกรรมที่มีการพัฒนาแบบคร่าวๆ เริ่มตั้งแต่การถ่ายภาพรังสี การวางแผนการฟันตัดและออกแบบเครื่องมือ การนำเจาะเพื่อฝังรากเทียมตลอดจนการออกแบบและผลิตครอบฟันด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ดังรูปที่ ๒ ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ทางทันตกรรมแบบดิจิทัลที่ล้ำสมัย จะช่วยให้มีความแม่นยำในการรักษาที่เพิ่มขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นเชิงบวกต่ออนาคตของการปฏิบัติทางทันตกรรม

รูปที่ ๒ แสดงการออกแบบเครื่องมือการนำเจาะเพื่อฝังรากเทียม[๔] การออกแบบครอบฟันด้วยระบบคอมพิวเตอร์

การดูแลทางทันตกรรมในผู้ป่วยที่มีความต้องการพิเศษ

บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ (special care dentistry) หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่อง หรือความพิการเนื่องมาจากการข้อจำกัดทางกายภาพ โรคทางระบบ ความเสื่อมหรือพิการของสมอง ประสาท สัมผัสรับรู้ สติปัญญา สุขภาพจิต ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมของผู้ป่วยและครอบครัว ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ของตนเองหรือการเข้าถึงการบริการทางทันตกรรม ซึ่งการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้สามารถทำได้ในบริการปฐมภูมิ มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการดูแลโดยผู้เชี่ยวชาญในสถานบริการตติยภูมิ ดังนั้นทันตแพทย์จึงควรมีความสามารถในการดูแลผู้ป่วยที่มีความต้องการพิเศษในทุกระดับ

บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ จะประกอบไปด้วย

- การสื่อสาร (communication) ไม่สามารถสื่อสารแบบปกติได้ อาจมีปัญหาด้านการได้ยิน การรับรู้จากความผิดปกติของสมอง
- การให้ความร่วมมือในการดูแลรักษา (Cooperation) มักเป็นปัญหาจากเรื่องสมอง หรือสุขภาพจิต
- การเข้าถึงบริการ (Access) ส่วนมากมาจาก mobility
- โรคทางระบบที่ซับซ้อน (Medical)
- ความเสี่ยงโรคในช่องปากสูง (Oral risk) ไม่สามารถแปรรูปฟันเองได้หรือมีข้อจำกัดทางอาหารหรือยา ทำให้มีความเสี่ยงสูงในช่องปาก เป็นต้น
- ประเด็นทางจริยธรรมและกฎหมาย (Legal and Ethical) ไม่สามารถตัดสินใจได้เองว่า ต้องการแผนการรักษาอย่างไร ผู้ป่วยของหรือผู้ดูแลเป็นผู้ตัดสินใจ

การแบ่งคนไข้ตามความซับซ้อนของโรค

๑. Level ๑: ผู้ป่วยที่มีความต้องการพิเศษในระดับที่ผู้ให้บริการสามารถปรับปรุง เล็กน้อย เช่น สามารถให้บริการได้หากเพิ่มเวลาในการดูแลผู้ป่วย หากใช้อุปกรณ์เครื่องมือเพิ่มบางอย่าง หรือ จัดสถานที่ให้เอื้อต่อความต้องการพิเศษต่างๆ ซึ่งทันตแพทย์ทั่วไป สามารถทำการรักษาได้

๒. Level ๒: ทันตแพทย์มีการเตรียมเพิ่มเกี่ยวกับ special care dentistry สามารถทำการรักษาทันตกรรมป้องกันได้

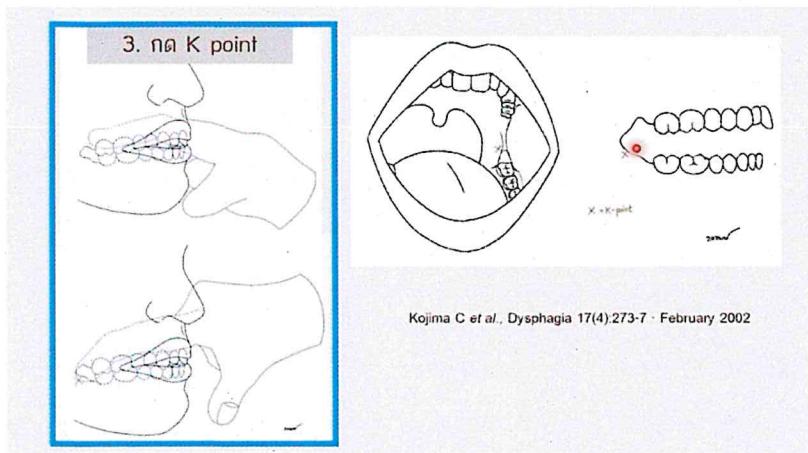
๓. Level ๓: ส่งต่อทันตแพทย์เฉพาะทางแต่ทั้งนี้ทันตแพทย์ปฐมภูมิควรที่จะเป็นส่วนสำคัญในการดูแลพื้นฐาน โดยเฉพาะทันตกรรมป้องกันและการรับผิดชอบดูแลอย่างต่อเนื่อง

การดูแลเด็กและวัยรุ่นในบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กที่มีความบกพร่อง รวมถึงเด็กยากจนและด้อยโอกาส ซึ่งควรให้เด็กเข้าถึงบริการก่อนอายุ ๖ ปี โดยจะมีการให้ยาเพื่อจำกัดอาการไม่พึงประสงค์ให้ลดลง ให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยอาจจะไม่มีประสิทธิภาพในการรักษาทุกอาการแสดง ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อทันตแพทย์มากเมื่อเด็กได้รับการปรับยาอยู่ ซึ่งทันตแพทย์จำต้องซักประวัติการรักษาให้ดีก่อนทำการใดๆ ทั้งนี้ในการทำการดูแลเด็กในผู้ป่วยกลุ่มนี้ควรจะมีการสร้างความคุ้นเคยให้ผู้ป่วยก่อน ประกอบด้วย การให้เผชิญจากสิ่งที่จะพบ การใช้สิ่งแวดล้อมให้คุ้นชิน การสื่อสารด้วยรูปภาพ หรือการใช้ในตรสืออักษร เป็นต้น

การดูแลผู้ให้หายและผู้สูงอายุในบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

๑. การสื่อสาร การได้ยินลดลง ให้สามารถเข้าใจว่าหูข้างไหนที่ได้ยินชัดกว่ากัน และให้พูดที่หูข้างนั้นแทน พูดภาษาลากลลง แต่คุยไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจกัน เช่น ผู้ป่วยจิตเวช ความผิดปกติของการใช้ภาษาทั้งหมด(พูดไม่ได้แต่รับรู้ทุกอย่าง), dementia – cognitive repair ต้องพูดชัดๆและช้าๆ รวมถึงอธิบายรายละเอียดแต่ละขั้นตอนให้ผู้ป่วยฟังอย่างชัดเจน ใช้เวลา กับผู้ป่วย שבตา ยื้ม อดทน พูดชัด กระชับ แก่ผู้ป่วย กลุ่มนี้

๒. การให้ความร่วมมือในการดูแลรักษา ถ้าสื่อสารกับผู้ป่วยได้ ผู้ป่วยจะให้ความร่วมมือมากขึ้น จะต้องลดภาวะคุกคามโดยรอบแก่ผู้ป่วย อาทิ เสียงโทรศัพท์มือถือ เสียงเพลง เพื่อให้ผู้ป่วยรู้สึกลวนลาม ที่สุด ในกรณีที่เจอผู้ป่วยที่ไม่ยอมอ้าปากให้ทันตแพทย์ตรวจในช่องปาก ให้ใช้หลักการ desensitize กดที่TMJ แก้ม ริมฝีปาก เพื่อให้สามารถตรวจในช่องปากได้บริเวณ vestibule ก่อน หรือกดบริเวณ K point ดังรูปที่ ๓ ถ้าเป็นผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางสมอง จะเป็น reflex ซึ่งหากกดบริเวณ K point จะทำให้ผู้ป่วยอ้าปากและกลืน อาจใช้มouth gag หรือ open wide disposable mouth rest ร่วมด้วยเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยอ้าปาก หรือหากผู้ป่วยไม่ยอมอ้าปากอาจต้องใช้วิธี minimal oral sedation เพื่อให้ผู้ป่วยสงบสติอารมณ์ทำการ โดยใช้ Ativan tablet ๐.๕ mg - ๑ mg

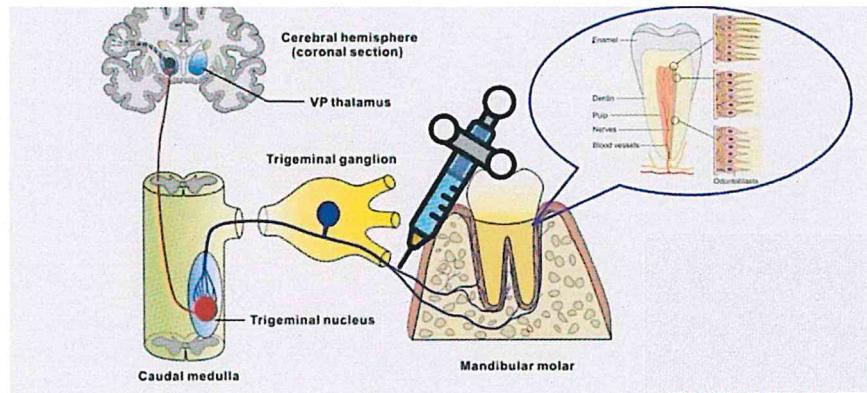
รูปที่ ๓ แสดง จุดกดบริเวณ K point ในช่องปาก

๓. การเข้าถึงบริการ หากผู้ป่วยมารับบริการด้วยรถเข็น อาจใช้ชีปรับheadrest ที่ยุนตันตกรรมแทน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการตรวจในช่องปาก โดยที่ยังนั่งอยู่ในรถเข็นเดิมของผู้ป่วยได้ นอกจากนี้ ขณะบวบน้ำ อาจให้ผู้ป่วยบัวน้ำ放在 kidney tray แทน ในการกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถก้มหน้าลงบัวน้ำที่อ่างบัวน้ำปกติได้

การใช้ยาและยาแก้ปวดทางทันตกรรม

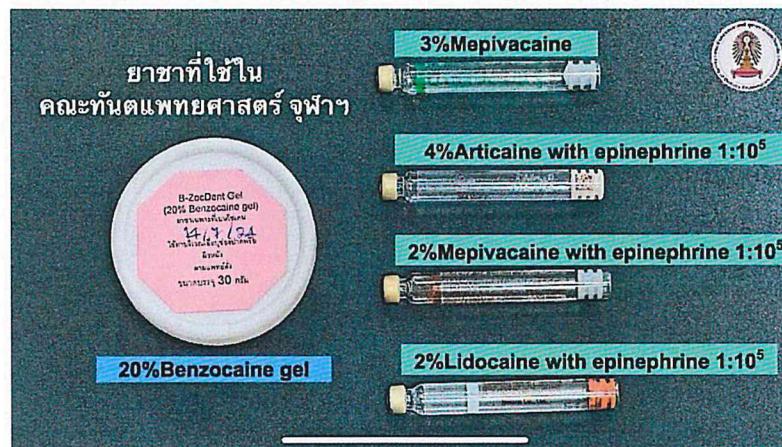
ในทางทันตกรรมการใช้ยาในการรักษาผู้ป่วย ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำหัตถการเป็นอย่างมาก ได้แก่ อุดฟัน รักษาคลองรากฟัน ศัลยกรรมช่องปาก โรคประทันต์ เป็นต้น ถือว่าเป็น backbone ในการป้องกันความเจ็บปวดให้แก่ผู้ป่วย ถึงแม้ว่ายาจะมีความปลอดภัยในการใช้งาน แต่หากใช้ผิดวิธีก็ทำให้เกิดอันตรายได้เช่นกัน โดยปัญหาที่พบในปัจจุบันคือการขาดอย่างสมบูรณ์แบบในการทำหัตถการ เป็นไปได้ยาก

โดยเฉพาะบริเวณฟันกรามแท้ล่าง เนื่องจากหาเส้นประสาทและทำการวางแผนยาไม่ได้ทั้งหมด ซึ่งการใช้ยาชาทางหันตกรรม ขั้นตอนการรับความรู้สึกเริ่มจากฟันรับความรู้สึก ส่งต่อไปยังเส้นประสาท ขั้นสูงของในกระแสสัญญาณ โดยยาชาจะตัดขั้นตอนโดยตรง โดยจะไปหยุดยั้งการรับความรู้สึกของเส้นประสาทได้จริง ดังรูปที่ ๔

รูปที่ ๔ แสดงการหยุดยั้งการรับความรู้สึกของสมองไปยังบริเวณที่บัดเจ็บ โดยใช้ยาชา

ในทางหันตกรรม นอกจากการใช้ยาชาเพื่อยับยั้งความเจ็บปวดแก่ผู้ป่วยแล้ว จะต้องยับยั้งความกลัวความกังวลร่วมด้วยให้แก่ผู้ป่วย โดยอาจจะต้องใช้การดมยา การวางแผนร่วมด้วย ในการทำหัตถการ ทั้งนี้การใช้ยาชาทางหันตกรรมในปัจจุบัน มี ๒ แบบ ดังรูปที่ ๕

รูปที่ ๕ แสดงยาชาที่ใช้ในทางหันตกรรม ในรูปแบบทาและแบบฉีด

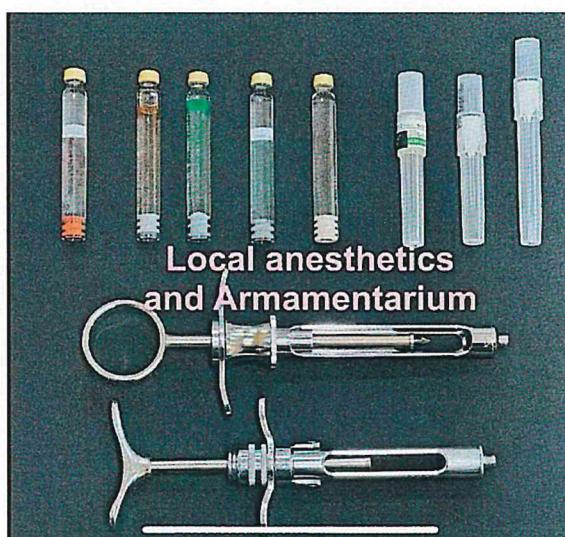
ประกอบด้วย

๑. แบบทา ประกอบด้วย ๒๐% Benzocaine gel ซึ่งเป็นยาชาเฉพาะที่ออกฤทธิ์ได้ประมาณ ๒ - ๓ มินิตูมิเตอร์ ให้มucosal onset ๓๐ วินาที ซึ่งรูปแบบยาชาแบบ topical anesthetic มีทั้ง gel, liquid, spray ดังรูปที่ ๖ ซึ่งจะต้องควบคุมความชื้นบริเวณทำหัดการให้ดีๆ เพื่อให้ยาสามารถออกฤทธิ์ได้เต็มที่

รูปที่ ๖ แสดงรูปแบบยาชา topical anesthetics

๒. แบบฉีด ประกอบด้วย ๓% mepivacaine, ๔% articaine with epinephrine ๑:๑๐๐๐๐๐, ๒% mepivacaine with epinephrine ๑:๑๐๐๐๐๐, ๒% lidocaine with epinephrine ๑:๑๐๐๐๐๐ ดังรูปที่ ๗

รูปที่ ๗ แสดงรูปแบบยาชา local anesthetics

ทั้งนี้ทันตแพทย์ควรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ยาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นชนิดของยาชา คุณสมบัติของยาชาแต่ละชนิด ผลข้างเคียงและข้อควรระวังของยาชาที่ส่งผลต่อผู้ป่วยที่มีโรคทางระบบ รวมถึง เทคนิคทางฉีดยาชา เพื่อเพิ่มความสำเร็จในการให้ยาชาแก่คุณไข้ ตลอดจนลดผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ป่วย ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีการใช้ยาแก้ปวดร่วมด้วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความเจ็บปวดในการทำหัดการให้แก่ผู้ป่วย

๒.๓ ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๗ -

ต่อตนเอง

๑. สามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประโยชน์ต่อผู้รับบริการ
๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาเผยแพร่ ประยุกต์ และต่อยอดการให้บริการทางทันตกรรม ให้มีประสิทธิภาพ

ต่อหน่วยงาน

๑. เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการรักษาผู้ป่วยทั่วไป และผู้ป่วยที่มีโรคทางระบบ
๒. เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการบริหารและพัฒนาในหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

อื่น ๆ ระบุ

๑. -
๒. -

ส่วนที่ ๓ ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ ๔ ข้อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ นายอธิษฐ์ ศักดิ์ทวีกุลกิจ ผู้รายงาน

(นางสาวอิศรา ศักดิ์ทวีกุลกิจ)

ส่วนที่ ๕ ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

- เป็นผลลัพธ์ที่ดีมาก ควรดำเนินการต่อไป
- ยังคงต้องเฝ้าระวังเรื่องความปลอดภัยของบุคลากร ไม่ใช่แค่การสอน แต่ต้องมีการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง

ลงชื่อ นายสุรินทร์ นัมคณิสร์ หัวหน้าส่วนราชการ

(นายสุรินทร์ นัมคณิสร์)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลผู้สูงอายุบางขุนเทียน

